

Respons

Irak: Lovregulering og lovanvendelse i familievoldssaker i Kurdistanregionen

- Relevant irakisk lovgivning
- Egen lov om vold i hjemmet i Kurdistanregionen (KRI)
- Om lovens anvendelse i KRI

Relevant irakisk lovgivning

I henhold til Iraks konstitusjon (2005), paragraf 29, 4. ledd, er alle former for vold og mishandling i familien forbudt:

All forms of violence and abuse in the family, school, and society shall be prohibited.

Den irakiske straffeloven (1969) sier imidlertid at vold mot ektefelle eller barn i disiplineringsøyemed ikke er straffbart. Lovens paragraf 41 sier bl.a. følgende:

There is no crime if the act is committed while exercising a legal right. The following are considered to be in exercise of a legal right:

(1) The punishment of a wife by her husband, the disciplining by parents and teachers of children under their authority within certain limits prescribed by law or by custom.

Det er altså i henhold til irakisk lov en rettighet å disiplinere ektefelle og barn innenfor visse normgitte rammer. Det betyr at det er visse grenser for hvor alvorlig volden kan være. Akkurat hvor grensen går er uklart fordi loven er vagt formulert på dette punktet. Men alvorlige skader som må behandles på sykehus, er tegn på at volden har gått utover det som kan kalles normal disiplinering.

Egen lov om vold i hjemmet i Kurdistanregionen

De regionale myndighetene i Kurdistanregionen i Irak (KRI) har satt vold i hjemmet på dagsorden, og vedtok i 2011 en lov som forbyr nettopp dette – «Act No. 8 from 2011, The Act of Combating Domestic Violence in Kurdistan Region-Iraq».

Loven er kun gyldig i KRI, som omfatter provinsene Dohuk, Erbil og Sulaymaniya, og den definerer vold i hjemmet slik:

Every act and speech or threat of doing so based on gender within family relationships constituted on marriage or blood to the fourth degree or whoever is legally included in the family, which may harm an individual physically, sexually and psychologically, and deprive his/her freedom and liberties.

Loven forbyr alle i et familiefellesskap å begå fysisk, seksuell eller psykologisk vold mot et familiemedlem. Nærmere bestemt definerer loven disse handlingene som **vold i hjemmet** (domestic violence) (paragraf 2, 1. ledd, i direkte oversettelse).:

1. Tvangsgifte
2. Bytteekteskap (exchange marriage) og ekteskap inngått mellom mindreårige
3. Ekteskap inngått som en løsning på blodfeide
4. Kjønnsslemlestelse
5. Skilsmisse ved tvang
6. Ekskludering av familiemedlemmer
7. Å tvinge en ektefelle til prostitusjon
8. Å tvinge et familiemedlem til å jobbe eller slutte i jobben sin mot sin vilje
9. Å tvinge barn til å jobbe, tigge eller å droppe ut av skolen
10. Å lede noen til selvmord som følge av vold i hjemmet
11. Vold mot kvinne som fører til at hun aborterer
12. Slag mot barn og familiemedlemmer uansett årsak
13. Skade, fornærme og forbanne familiemedlemmer, å vise nedlatenhet, såre eller legge psykologisk press på dem, obstruere familiemedlemmers rettigheter og ha samleie med ektefelle ved tvang.

Paragraf 7 i loven angir strafferammen. Den som blir dømt for vold i hjemmet, skal enten straffes med minimum 6 måneders fengsel og maksimum 3 år og ilegges en bot på minimum 1 million Irakiske dinarer (ID)¹ og maksimum 5 millioner ID, eller straffes med bot på minimum 1 million ID og maksimum 5 millioner ID.

Paragraf 8 sier at dersom voldshandlingen ikke er spesifisert i denne loven, så skal straffeloven (No. 111 av 1969), kriminalprosedyreloven (No. 73 av 1971) og personstatusloven (No. 15 av 2008) anvendes.

¹ Én million ID tilsvarer om lag NOK 7000.

Patriarkalsk kultur og sosiale normer obstruerer anvendelse av loven

Minority Rights Group International og Ceasefire Centre for Civilian Rights publiserte i 2015 en rapport om kvinners situasjon i Irak, inkludert i KRI (Puttick 2015). Deler av rapporten sier noen om hvordan lovverket anvendes i familievoldssaker. Rapporten heter «The Lost Women in Iraq: Family-based violence during armed conflict».

Det fremgår av rapporten at det på tross av loven skal mye til for at familievoldssaker faktisk kommer til domstolen i KRI. Dette skyldes bl.a. at det er opp til offeret selv å anmelde, eller, dersom det er et barn som er offer, kan for eksempel mor anmelde forholdet. Uvitenhet om loven, samt tradisjonelle kulturelle og sosiale normer hindrer jenter og kvinner i å rapportere om overgrep i hjemmet. En anmeldelse av et slikt forhold kan få store konsekvenser for dem, som skilsmisse og påfølgende skam og økonomisk ufare. Saker som likevel blir anmeldt, ender sjelden med domfellelse på grunn av dårlig etterforskning og mangelfulle rapporter som dommeren skal basere seg på. Sakene blir dermed henlagt i mangel på bevis (Puttick 2015, s. 19).

Mange av funnene i denne rapporten ble bekreftet av kilder Landinfo og den danske Udlændingestyrelsen møtte i Erbil og Sulaymaniya i april 2018. Innholdet i samtaler er gjengitt i rapporten «Kurdistan Region of Iraq (KRI), women and men in honour-related conflicts». Der fremkommer det at loven om vold i hjemmet fortsatt i liten grad blir implementert. Dette skyldes, hevder kildene, den patriarkalske kulturen som dominerer i samfunnet, inkludert i politiet, i domstolene og blant politiske aktører. I det ligger det bl.a. at polititjenestemenn ikke tar kvinner som anmelder familievold seriøst, hvilket bidrar til å hindre kvinner i å søke beskyttelse gjennom rettsapparatet (Udlændingestyrelsen & Landinfo 2018, s. 15).

Kildene påpekte også at saker som faktisk blir anmeldt, ikke blir etterforsket skikkelig. De mente dessuten at treg saksgang og risikoen for at forholdet blir kjent i lokalmiljøet, er en så stor psykologisk påkjenning for kvinnen at det hindrer henne i å opprettholde en anmeldelse. Kvinner som rapporterer om vold i hjemmet til politiet, risikerer i tillegg å bli trakassert. Politiet kan avvise dem med at dette er et familieanliggende, eller med beskyldninger om at de har seg selv å takke for at de har endt opp i en slik situasjon (Udlændingestyrelsen & Landinfo 2018, s. 18). Det ble også lagt vekt på at manglende ressurser i politiet hindrer etterforskningen i slike saker (s. 15).

Avsluttende kommentar

Selv om kvinner i KRI har rett til å anmelde tilfeller av familievold, har man fortsatt en lang vei å gå før dette blir allment kjent blant utsatte kvinner, og før man kan være trygg på at det vil hjelpe. Kvinner i dag utsettes for så mange ugunstige konsekvenser av å anmelde en ektefelle, far eller en bror, at de lar det være. På tross av at det finnes en del statistikk på antall anmeldelser og typer overgrep i KRI fra General Directorate to Combat Violence Against Women,² så er det fortsatt mangelfull informasjon om hvor mange overgripere som faktisk blir dømt for familievold i KRI.

² General Directorate to Combat Violence Against Women (DCVAW) er et organ underlagt Innenriksdepartementet i KRI. Organet har til formål å bekjempe vold mot kvinner i hjemmet. Direktoratets ansatte består av både polititjenestemenn og sosialarbeidere. Her kan man anmelde familierelaterte forhold. DCVAW har

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- [KRIs lov om vold i hjemmet] (2011). *Act No. 8 from 2011. The Act of Combating Domestic Violence in Kurdistan Region-Iraq*. Tilgjengelig fra http://www.ekrg.org/files/pdf/combat_domestic_violence_english.pdf [lastet ned 25. januar 2019]
- [Iraks konstitusjon] (2005). *Iraq's Constitution of 2005*. Tilgjengelig fra https://www.constituteproject.org/constitution/Iraq_2005.pdf?lang=en [lastet ned 22. januar 2019]
- [Iraks straffelov] (1969). *Iraqi Penal Code (Law No. 111 of 1969)*. Tilgjengelig fra http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=57206&p_country=IRQ&p_count=232&p_classification=01.04&p_classcount=5 [lastet ned 25. januar 2019]
- Puttick, M. (2015). *The Lost Women in Iraq: Family-based violence during armed conflict*. London: Ceasefire Centre for Civilian Rights & Minority Rights Group International. Tilgjengelig fra <http://minorityrights.org/publications/the-lost-women-of-iraq-family-based-violence-during-armed-conflict/> [lastet ned 22. januar 2019]
- Udlændingestyrelsen & Landinfo (2018, november). *Kurdistan Region of Iraq (KRI). Women and men in honour-related conflicts. Report based on interviews in Erbil and Sulaymaniya, KRI*. København: Udlændingestyrelsen. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/11/Iraq-KRI-Women-and-men-in-honour-related-conflicts-Udlændingestyrelsen-og-Landinfo-09112018.pdf> [lastet ned 25. januar 2019]

© Landinfo 2018

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

underliggende avdelinger i alle de tre kurdiske provinsene. Her er direktoratets hjemmeside <http://www.bgtakrg.org/>

Respons Irak: Lovregulering og lovanvendelse i familievoldssaker i Kurdistanregionen